

नेपाल सरकार
Government of Nepal

कृषि विकास मन्त्रालय Ministry of Agricultural Development

सिंहदरबार, काठमाण्डौ, नेपाल
Singhadurbar, Kathmandu, Nepal

Asian Food & Agriculture
Cooperation Initiative

मकै बाली पात्रो (Maize Calendar)

मकै बालीमा गरीने मुख्य कृषि कार्य (प्रमुख कर्महरु)		बैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुन	चैत्र
वर्षे मकै		१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४
बीउ छनौटको अवस्था	बीउको छनौट	राम्रो उमार शक्ति भएको उन्नत बीउ किन्ने।											
	बीउको उपचार	१ किलो बीउमा २-३ ग्राम सिरेसान वा बेभिप्टिनद्वारा उपचार गर्ने।											
जग्गा तयारी अवस्था	मुख्य जातको छनौट (जातीय छनौट)	उच्च पहाड :- गणेश - १ र गणेश - २ मध्य पहाड :- खुमल पहेंलो, मनकामना - ३, देउती, शितला, मनकामना - ४, मनकामना - ५, मनकामना - ६ तराई/भित्री मधेश:- अरुण-२, रामपुर-२, मनकामना-५, मनकामना - ६, गौरव हाईब्रिड मकै, रामपुर हाईब्रिड- २, खुमल हाईब्रिड - २।											
	जग्गाको तयारी	गहिरासँग जोत्ने र १-२ पटक काठे हलले जोती माटो बुरबुराउदो पार्ने।											
जग्गा तयारी अवस्था	मलखाद	डि.ए.पि. = ४.३ के.जी., यूरिया = २.७५ के.जी., म्युरेट अफ पोटास = २.२ के.जी. प्रति कठठा मकै रोप्ने समयमा बेसल डोजको रूपमा प्रयोग गर्ने।											
	बीउ छर्ने तरिका	क) २०-२४ के.जी. बीउ प्रति हेक्टरका दरले लाईनमा लगाउने। ख) हलोको सियो पछाडी लगाउँदा ३५ के.जी. बीउ प्रति हेक्टर (१ हेक्टर= ३० कठठा) छर्ने। ग) छरुवा गर्दा ४०-५० किलो बीउ प्रयोग गर्ने।											
रोपाई गर्ने अवस्था	सिंचाई र व्यवस्थापन	पानी नजम्ने तरिकाले सिंचाई व्यवस्था गर्ने।											
	रोपाई गर्ने तरिका	क) लाईनमा लगाउदा ७५से.मी. दुरीमा लगाउने र ५ से.मी गहिराईमा बीउ रोप्ने। ख) हलोको सियोको पछाडी मकैको बीउ खसाउने। ग) छरुवा खेती प्रविधि।											
जमरा आउने अवस्था	रोपाईको दुरी	७५ से.मी. X २५ से.मी. (पक्तिबद्ध बीउ रोप्ने)।											
	भारपात नियन्त्रण	क) पहिलो गोडाई उम्रिएको २०-२५ दिनभित्र। ख) दोस्रो गोडाई पहिलो गोडाईको २-३ हप्तापछि।											
जमरा आउने अवस्था	मलखादको मात्रा	६० के.जी. नाइट्रोजन टप ड्रेसिङमा प्रयोग गर्ने।											
	टप ड्रेसिङ गर्ने समय	२ के.जी. यूरिया प्रति कठठा पहिलो गोडमेल पछि र अर्को २ के.जी. यूरिया प्रतिकठठा दोस्रो गोडमेल पछि प्रयोग गर्ने।											
जमरा आउने अवस्था	पानीको व्यवस्थापन	माटोमा चिस्यानको अवस्था अनुसार पानीको व्यवस्थापन गर्ने।											
	किटनासक विपादीको प्रयोग	किराहरु देखिए मात्र प्रयोग गर्ने। भोल विपादीको रूपमा सुपर .डी (क्लोरोपाइरीफोस र साइपरमेथिन) २ एम.एल. प्रति लिटरका दरले प्रयोग गर्ने।											
पाके अवस्था	रगीङ गर्ने तरिका	बेजात, रोगी बोटहरु हटाउने।											
	बीउको लागि छनौट तरिका	स्वस्थ, गुणस्तरीय एवम् पोटीलो बीउ छान्ने।											
पाके अवस्था	पानीको निकास	कुलोको व्यवस्था गर्ने, खास गरी फूल फल्ने र दाना लाग्ने अवस्थामा पानीको निकास अत्यावश्यक पछि।											
	अन्य व्यवस्थापन	बाली चक्र एवम् मिश्रीत खेती प्रविधिलाई जोड र प्राथमिकता दिने।											
काट्ने र थन्काउने अवस्था	मकै भाँच्ने अवस्था	६० दिनदेखि २१५ दिनसम्म। क) घोगा फुस्रो हुने। ख) घोगाको जुङ्गा कालो हुने। ग) मकैको दाना र खोया जोडिने ठाँउमा कालो देखिने।											
	मकै भाँच्ने तरिका	पाकेपछि हसियाले काट्ने वा हातले भाँच्ने।											
काट्ने र थन्काउने अवस्था	थन्काउने अवस्था	मकै भण्डारण गर्दा चिस्यानको मात्रा १२% भन्दा बढी भएमा कुहने भएकोले राम्ररी सुकाई भण्डारण गर्नुपर्छ।											
	अन्य व्यवस्थापन	बाली चक्र एवम् मिश्रीत खेती प्रविधिलाई जोड र प्राथमिकता दिने।											

मकै बालीमा लाग्ने किराहरुको जानकारी

किर्याँ	फेदकटुवा	धर्के गवारोको वयस्क	मकैको लाही
१. किर्याँ धेरै लागेको ठाउँमा डर्सवान २०५ ई.सी. भोल १ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाइ छर्ने। २. जाडो महिनामा गहिरो गरी खनजोत गर्नाले यस किराका फूलहरु नष्ट हुन्छ।	१. सेमीन २ देखि ३ ग्राम प्रतिबोटका दरले सबै गुभोमा हाल्ने।	मित्र जीवहरुको संरक्षण गर्ने र ट्राइकोग्रामा परिजीवी किरा हप्तामा ५०,००० देखि १००,००० सम्म प्रति हेक्टरका दरले छाड्ने।	१. मित्र जीवको संरक्षण गर्ने। २. साइपरमेथिन १.५ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा हाली छर्ने।

मकै बालीमा लाग्ने रोगहरु

रुग्ना	डहुवा Leaf Blight	घोगा कुहने रोग (Ear Rot)	डाँठ कुहने (Stalk Rot)	ध्वाँसे थेग्ले रोग (Gray Leaf Rot)
१. थाईराम नामक दुसीनासक विपादी २.५ ग्राम प्रति के.जी. बीउलाई उपचार गर्ने। २. डाईथेन एम-४५ विपादी २.५ के.जी. प्रति हेक्टरका दरले ७००-८०० लिटर पानीमा मिसाइ छर्ने।	थाईरामले बीउ उपचार गर्ने।	थाईरामले बीउ उपचार गर्ने।	यो रोग ब्याक्टेरिया तथा दुसीजन्य भएकोले मलखादको सन्तुलित मात्रा प्रयोग गर्ने र पोटास मलको प्रयोगले रोग विरुद्ध अवरोधक शक्ति बढ्ने हुन्छ।	रोग अवरोधक जातहरु लगाउने जस्तै गणेश - १, गणेश - २, देउती, शितला, मनकामना - ४, आदि जातहरु।

वस्तुहरु	खर्च (रु.)	वस्तुहरु	आम्दानी (रु.)
बीउ २४ के.जी. X रु. ६०/-	१४४०/-	मकै उत्पादन ३२१० के.जी. X रु. १६	५१३६०/-
ज्यामी ज्याला रु. ११४ X रु. ३५० (जोताईदेखि काट्नेसम्म)	३९,९००/-	अन्य उत्पादन भुस आदि = ३६२२ के.जी. X रु. १ प्रति के.जी.	३६२२/-
सिंचाई + मलखाद	४२३६/-		
किटनासक र अन्य	१४५०/-		
जम्मा	४६९५६/-		५४९८२/-

खुद नाफा = रु. ५४९८२ - रु. ४६९५६ = रु. ८०२६/-

